

**JOSEF
ŠKVORECKÝ**

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO

Dvě
vraždy
v mém
dvojím
životě

IVO ŽELEZNÝ

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO - SVAZEK 6 - DVĚ VRAŽDY V MÉM DVOJÍM ŽIVOTĚ

Detektivní román, částečně autobiografie

PANU VÁCLAVOVI

*Tired with all these, for restful death I cry
Znaven tím vším, já chci je smrt a klid, As, to behold desert a beggar born,
jen nevidět, jak žebrá poctivec, And needy nothing trimm'd in jollity,
jak pýchou dme se pouhý parazit, And purest faith unhappily forsworn...*
jak pokříví se každá dobrá věc...

William Shakespeare, Sonnet LXVI.

Přeložil Martin Hliský

Obsah

- Kapitola první - DVĚ Z MNOHA DÍVEK V MÉM ŽIVOTĚ A MOJE ŽENA
- Kapitola druhá - JAK JSEM SVEZ JEDNU Z DÍVEK V MÉM ŽIVOTĚ STOPEM
- Kapitola třetí - ČEHO SI VŠIMLA MOJE CHYTRÁ, ALE SMUTNÁ ŽENA V COMMON ROOMU EDENVALESKÉ KOLEJE
- Kapitola čtvrtá - JAK JSEM SELHAL, KDYŽ BYLA SIDONIE V ÚZKÝCH
- Kapitola pátá - JAK SERŽANTKA SAYERSOVÁ OPUSTILA ÚMYSL NÁSLEDOVAT POEA A ROZHODLA SE PRO STRÝČKA ABNERA
- Kapitola šestá - CO DĚLAL PARNELL SÁM DOMA, A JAK JSEM SI VZPOMNĚL NA JEDNU KONFERENCI
- Kapitola sedmá - O ÚSPĚŠNÝCH ZKOUŠKÁCH Z MATEMATIKY A JAK SIDONIE MÁLEM UMŘELA
- Kapitola osmá - SAYERSOVÁ VYZRAZUJE ÚŘEDNÍ TAJEMSTVÍ A SIDONIE DOSTÁVÁ ČESTNÝ DOKTORÁT
- Kapitola devátá - KLEOPATRĚN FILM A CO MI ŘEKL OSKAR
- Kapitola desátá - ANKETA LITERÁREK A PŘÍPAD SE VYJASŇUJE, ASPOŇ MNĚ
- Kapitola jedenáctá - DVĚ VRAŽDY

- Poznámka autora

Kapitola první - DVĚ Z MNOHA DÍVEK V MÉM ŽIVOTĚ A MOJE ŽENA

Z otevřených dveří své kanceláře jsem viděl otevřenými dveřmi Dooleyho kanceláře tu hvězdu naší koleje, jak si miniaturním hřebínkem na vousy češe gableovský knírek. Potom mi výhled zakryla dívčí záda v pepita sáčku, jež se dívce na bocích rozvíralo do zvonu. Dívka měla čerstvě umyté a vykartáčované blond vlasy, které jí v klasických křivkách sahaly na ramena, a jmenovala se Rosemary Quentinová. Podařilo se mi ještě zahlédnout štíhlé nohy čouhající z černé sukně po kolena a pak mi všechny ty zajímavosti zakryly dveře s cedulí PROFESSOR JAMES F. DOOLEY.

To bylo neobvyklé. Od té doby, co kolej přispěchala na pomoc profesorům mužského pohlaví brožurou Prevence obvinění z pohlavního obtěžování, dveře kancelářů (pokud za nimi neseděla žena) zůstávaly dokořán, a kdykoli je nějaká studentka za sebou zaklapla, netrvalo pět vteřin a profesor je zase otevřel.

Dooley tak neučinil. Pohlédl jsem na hodinky, a to jsem opakoval v krátkých časových intervalech celou čtvrt hodinu, ale dveře zůstávaly zavřené. Po čtvrt hodině k nim přišel obrýlený studentík se zachmuřenou tváří naplněnou obavami, zaváhal, velice nesměle zaklepal, a protože Dooley takový pianissimo klepot nemohl slyšet, a dveře zůstaly zavřené, pootevřel je brýlatec opatrně sám a vzápětí zvolal hlasitým šepotem: „Pardon! Já přijdu později.“ Z kanceláře zazněl Dooleyho diktátorský hlas: „Přijďte zítra, Browningu!“ Browning hlesl: „Ano, pane profesore!“ dveře zavřel a schlípl se vzdálil. Interiér Dooleyho kanceláře se mi zahlédnout nepodařilo. Znovu

jsem mrkl na hodinky, a činil jsem tak v krátkých časových intervalech deset minut, až mi to překazila seržantka Dorothy Sayersová, která se sice neohlásila, ale přišla zřejmě v naději, že mě zastihne v pracovně.

Obvykle jsem tam nebyl -- tutoriály jsem studentům uděloval spíš v kolejní krčmě Kulhavá kachna -- ale tentokrát měla Sayersová kliku. Ihned jí využíla, a já musel pozornost věnovat jí, nikoli Dooleyho dveřím, i když jsem po nich Sayersové přes rameno pokukoval. Právě když seržantka dokončila zprávu o svém projektu slovy: „Já s tím nemůžu hnout, pane profesore!“, Dooleyho dveře se rozlétly a mně se naskytl pohled na slzící Rosemary Quentinovou, jak kvapem opouští Dooleyho pracovnu a nechává za sebou otevřeno. Spatřil jsem ještě Dooleyho, jenž z psacího stolu sebral nějaký magazín, zřejmě akademický, a strčil si do úst lulku. Nezapálenou, protože pod nátlakem feministek prohlásila děkanka kolej za budovu „prostou kouře“.

Příští půl hodiny jsem se musel věnovat seržantce Sayersové, která nemohla hnout s třetím tématem mého semináře psaní detektivek, jímž se posluchačům dávalo za úkol vymyslet si a vyřešit záhadu zamčeného pokoje.

* * *

Obě dívky, Quentinová i Sayersová, si seminář zapsaly ze zcela odlišných důvodů, a kdybych o tom rozhodoval já, důvody by si musely prohodit. Quentinová předpokládala, že můj kurs bude učit Myšák Mickey, a tak si jej zvolila místo „Shakespeareových historických her“ nebo „Restaurační komedie“, kde se vyžadoval vědecký přístup a psaly se čtyři papíry za semestr. Potřebovala jenom jeden anglický kurs, neboť v podstatě studovala přírodní vědy a zejména matematiku, kterou brala u Dooleyho. Sayersová si kurs detektivek zvolila pod záminkou, že jím doplní učivo kriminalistických přednášek, jež navštěvovala kvůli policejní kariéře. Ve skutečnosti se do mě zamilovala.

Stejně jako jejich důvody, byly i ty dvě dívky velice odlišné. Quentinová patřila do kategorie kolejních krás, Sayersová z mississaugské policejní stanice, kde byla seržantkou, na kolej džogovala, protože byla mírně obézní. Skutečně jenom mírně, jenže přesvědčení o vlastní obezitě je asi ženská nemoc. I kráska Quentinová, kterou jsem jednou v kafeterii přistihl nad beztučným jogurtem, mi sdělila, že musí shodit pět paundů. Proč takový nesmysl potřebovala, bylo mi záhadou. Po scéně, jíž jsem právě byl svědkem, jsem si pomyslel, že snad Dooley má rád anorexky, a Rosemaryiny slzy jsem přisoudil milostnému nedorozumění. Jak se později ukázalo, byl to omyl.

Sayersová o mě jednoznačně usilovala, moje žena jí nevadila a nechápala, že mně by měla vadit existence manželky. Mé ženě zas nevadilo, že v hrdince románu, který jsem právě sepisoval, snadno poznala hlavní krásku edenvaleské koleje. Ráda poslouchala má vyprávění o studentkách, a já jsem o nich rád vyprávěl. Moje žena Sidonie byla moudrá, a vzdor nemodernímu jménu, taky moderní. Anebo spíš byla jenom moudrá. Měla mě prokouknutého, a věděla, že moje posluchačky nejsou pro mě sexuálními objekty, jak by usoudila -- a patrně tak skutečně usuzovala -- profesorka Ženských studií Ann Kate Boleynová. Tu jsem několikrát přistihl, jak na mě hledí, když jsem koukal po holkách. Moje žena Sidonie věděla, že přestože píšu jenom detektivky, jsem v podstatě básník, jako byl Chandler, a hezké mladé holky nejsou pro mne to, co podle profesorky Boleynové mají být. Řečeno s Keatsem, byly pouze radostí navěky. Proto Sidonii nevadily ani milostné ataky seržantky Sayersové, o nich jsem ji pravidelně informoval, neboť to ráda slyšela a o mně věděla své.

* * *

A já věděl své o ní. Věděl jsem, jak to bylo tenkrát před čtyřiceti lety, když se mi svěřila, že za ní chodí fízl. Proto jsem taky věděl své o Seznamech agentů StB, které možná naivnímu, možná zvilému panu Mrkvičkovi podstrčili k zveřejnění estébáci, a bylo mi brzo jasné, proč to udělali. Od chvíle, kdy list pana Mrkvičky Zničte komunismus! seznamy otiskl, ztratila veřejnost zájem o faráře Toufara a dalších snad pět set, snad víc nešťastníků, kteří srbská kola svazáckých funkcionářů zaplatili životem, a s chutí se pustila do hry, kdo tam je a kdo tam není. Protože členové strany -- kromě vyloučených -- tam z principu nebyli, stranického cíle bylo zveřejněním dosaženo.

Bohužel byla na nich moje žena, a přes svou moudrost podlehl smrtelné depresi. Odhalení o její minulosti přišlo brzo na to, kdy jí světoznámý dramatik udělil metál za pětadvacet let dřiny v nakladatelství, které si vymyslela a kde před zapomenutím zachraňovala ineditní rukopisy, jako byly ty, co je v přestávkách mezi vězněním psal světoznámý dramatik. Zaslouhou historických událostí se ukázalo, že činnost mé ženy byla zbytečná, a navíc ji pan Mrkvička interpretoval nečekaným způsobem. V článku „Kápněte božskou, paní Sidonie!“ načrtl tajnou kariéru mé ženy: byla odedávna agent, mě uhnala na příkaz StB, která nade mnou jako nad podezřelým spisovatelem -- psal jsem detektivky podle amerických vzorů -- potřebovala mít dohled čtyřadvacet hodin denně. Z podobného důvodu mě donutila k exilu a nakladatelství založila, aby StB mělo kontrolu přes exilové protistátní tiskoviny. Ediční plány podniku se schvalovaly na ÚV KSČ v Praze, kam moje žena pravidelně tajně dojížděla pro instrukce. Podle zásady o šprochu, který i nejmělejší imaginaci propůjčuje příchut' skutečnosti, začaly mé ženě docházet anonymní dopisy, doporučující jí zmizet z Toronta, a když jsme brzy po odhaleních

pana Mrkvičky letěli do Prahy, mkl Jiroušek z torontského Klubu K234, vyhrnul před Sidonií rukáv, významně ukázal jizvy po hořících cigaretách a sdělil jí, že tohle s ním StB dělalo, když ona dělala pro StB. Myslel jsem, že Sidonie do Prahy živa nedoletí, ale podařilo se mi neustálým hukotem do ouška, že o tom o všem vím své, udržet ji při životě.

V Praze ji potom málem zabil dost obskurní herec Emil Konrád, který po sametové revoluci začal používat predikát „rytíř“ a za příjmení si připisoval „z Hrádku“. Ve Filmovém klubu jí sdělil, že s fízly se nebaví.

O tom všem ovšem kolegové na edenvaleské koleji neměli tušení. My byli lidé dvou světů a oni znali jenom ten svůj.

Kapitola druhá - JAK JSEM SVEZ JEDNU Z DÍVEK V MÉM ŽIVOTĚ STOPEM

Dooley byl hvězdou naší koleje proto, že měl dostat Nobelovu cenu, ale připravil ho o ni protestantský člen švédské poroty, jenž katolíkům odměnu zásadně upíral. I bez ceny však sebe i kolej proslavil víc než kdo jiný, a to čímisi, co se po něm jmenovalo Dooleyho teorém a zcela přesahovalo moje chápání. Dooley byl odjakživa náfuka, mezinárodní věhlas ho však nafoukl do rozměrů libeňského plynojemu. Když jsem mu vážně míněným žertem ve Fakultním klubu řekl, že přece nemůže nechat puknout nejhezčí holku edenvaleské koleje, prohlásil, že nevidí důvodu nehodnotit snahu Quentinové písmenem F jen proto, že vypadá a strojí se jako filmová star. Potvrdilo mi to, že Anglosasové eroticky zabarvenému žertování dodnes příliš nerozumějí, ačkoliv ve snaze nevypadat jako puritáni přijali i akademici do svého slovníku lidový výraz pro kopulaci.

Jednou mi kolega McMountain nad whiskou sdělil, že F. reprezentující middle name v Dooleyho jménu, znamená dle jeho studentů právě ten lidový termín. Mínění o anglosaské neschopnosti porozumět žertování jsem si poopravil, ale interpretace McMountainových studentů se mi nezdála: Dooley neměl pověst prznitele panen. Nebo to možná jenom zatím utajil. Připomněl jsem si slzičky kolejni královny krásy. Taký se však o něm řkalo, že je hošan. Ani milé toho druhu, zdálo se mi, však neměl.

* * *

Žert vůči Dooleymu jsem si dovolil pár dní poté, co jsem chybně interpretoval ty Rosemaryiny moldánky. Omyl, řekla mi moje fízlině Wendy McFarlaneová. Nemá s ním nic. Dal jí F ze tří posledních papírů v kurzu Kalkulu a vypadá to, že pokud nenapíše závěrečnou zkoušku aspoň na B+, F13 ji zfejluje. F13 bylo označení profesora Dooleyho mezi studenty matematiky, odvozené z titulu populárního hororového seriálu Friday 13th. Proč jí na tom tak záleží? podivil jsem se. Věděl jsem, že Rosemaryina otce uvedl týdeník Maclean's na devětačtyřicátém místě v seznamu nejbohatších občanů Kanady, a ona proto není závislá na dobrých známkách kvůli studentské půjčce. Quentinka chce na práva, vysvětlila mi Wendy, a tam se dělá zkouška z matiky. Jestli jí F13 dá zas kuli jako v minulém semestru, ke zkoušce ji vůbec nepustěj.

Proč ale Quentinka za sebou zavřela dveře, když šla k Dooleymu podle všeho na konzultaci? Nemýlila se Wendy spíš než já v odhadu motivace naší kolejni krásky? Brečela snad proto, že jí náfuka Dooley sdělil tónem stejným jako mně ve Fakultním klubu, že nevidí důvodu nedat jí sardel? Ale proč by se ho vůbec ptala, když tří posledních papírů mluvily jasně? Uměl jsem si bez obtíží představit, jak ji skorolaureát nobelovky oznamuje, že s ní nemá o čem mluvit.

* * *

Tu noc jsme se vraceli z party u Profesora Kellyho, jenž se, jako vždy, nakonec opil, a v tom jej, do jisté míry, napodobila Sidonie, i když z jiných důvodů. Bylo kolem půlnoci, a noc připomínala standardní metráž, jež se stříhá do jednoho laciného hororu po druhém, aby se věc vešla do rozpočtu. Hromy, blesky a zuřivý hollywoodský vítr. Míjeli jsme zrovna viktoriánské sídlo Profesorky Matherové a já poznamenal, že vypadá jako Batesův dům z Hitchcockova Psycho. Sidonie zabručela v tom smyslu, že mi všechno připomíná biograf, a v tom měla dost pravdu. Kdysi dávno řídil můj otec sokolské kino v Kostelci a já v jeho biografu vlastně prožil mládí. Co člověk prožije v mládí, rozhoduje o celém pozdějším životě. Nevím, jak obecnou platnost má nebo nemá tenhle bonmot, ale na mě, bohužel, platí.

Najednou se mi do světla reflektorů dostala vrávoravá dívčí postava a já prudce zabrzdil. Dívka se otočila, zastínila si oči, jenže já ji poznal. Quentinová. Otevřel jsem dvířka a vystoupil jsem z auta do deště.

„Proboha, co tu děláte?“

Pohlédla na mě a já, snad proto, že mi všechno připomíná biograf, spatřil tvář hrdinky kterékoliv epizody seriálu Friday 13th, jež právě unikla noži nezničitelného vraha.

„Naskočte si!“ vyzval jsem kolejni krásku. Ani nezaváhala. Když seděla na zadním sedadle, už ovládla svůj děs, anebo jen strach, že jí zmokne nový ohoz.

Ačkoliv zrovna jí by taková nehoda asi nevadila. Co však dělala sama v noci pěšky a v bouře?

Hned to vysvětlila.

„Vybouch mi motor, nahore na Cresthillu, a nikoho jsem se nedozvonila. Tak jsem šla pěšky a doufala jsem, že mi někdo dá lift.“

To znělo logicky. Zeptat se jí, co dělala na Cresthillu, by bylo nevhodné, protože byla dospělá, a mohla si dělat, co chtěla.

„Co jste dělala na Cresthillu?“ zeptala se moje žena.

„Byla jsem tam na nějaké otravné party,“ odpověděla Quentinová.

„Kdo v Edenvale dává otravné party?“ zeptal jsem se chytře, ale Rosemary byla chytřejší.

„Víte, že ani nevím?“ pravila s nádechem ironie. „Zapadly jsme tam s nějakýma žábama, které byly tancovat v Kulhavé kachně. Ani nevím, jak se jmenovaly. Byly myslím ze Scarborough.“

„Velice pozoruhodná party,“ řekl jsem rovněž s nádechem ironie. „Znala jste tam vůbec někoho?“

Jakým mě obdařila pohledem, jsem nevěděl, protože seděla na zadním sedadle a v autě bylo tma. Taky jsem otázkou nic nemyslel. Jenom mě to tak napadlo, že to musela být zvláštní party, když královna krásy edenvaleského kampusu, a následkem toho nejpobláznější dívka v těch končinách, se octla mezi samými cizinci.

„Ale ano, bylo tam pár kluků z Edenvale. Freddie Hamilton, myslím, Wayne -- ne ten ne. Mám dojem že Pat McCormicková. Ale přísahat bych na to nemohla. Hlavně tam byla strašná otrava.“

Přejeli jsme most přes mississaugskou říčku a blížili jsme se ke kampusu. Pořád zuřila hollywoodská bouře.

„Kam vás mám zavést?“ zeptal jsem se.

„Dorm 15 A, když budete tak hodný,“ pravila Quentinová.

Seznámil jsem se s ní, když se rozhodla naučit psát detektivky, to jest, získat snadný kredit; byla příliš chytrá na to, aby se domnívala, že taková věc se dá naučit. Nějaký čas mi vrtalo hlavou, proč krásná a nikoli hloupá dcera devětačtyřicátého nejbohatšího občana Kanady nestuduje na Harvardu, ale jen na Edenvaleské koleji, nikterak přehnaně prestižní. Vysvětlení bylo snadné: byla to tatínkova alma mater, neboť v době studií na obchodním oddělení koleje tatínek bohatý nebýval. Jak tak mnozí Severoameričané choval však ke své Kojící Matince severoamericky sentimentální pocity.

Zmoklá Quentinová zapadla do brány dormitoře a Sidonie mi řekla:

„Máš dobrou komplikaci do nového krváku. Tvoje nejhezčí studentka právě někoho zavraždila.“

„Má alibi,“ řekl jsem.

„Na to bych nepřísahala,“ pravila Sidonie.

* * *

Touhle cestou jsem nedávno, a v lepším počasí, ujížděl s Vojtěchem Kyselým. Nikdy bych o takovou společnost nestál, ale přihlásil se mi sám, když se rozneslo, že moje žena dává dohromady antologii Seznamem nevinně osočených. Protože fáma se mění, jak jde od člověka k člověku, domníval se Kyselý, že Sidonie chce vydat spis o agentech StB, a telefonicky mi nabídl své služby. V jakém smyslu? zeptal jsem se ho a on mi bez zachvění nebo jiné známky rozpaků v hlase sdělil, že než emigroval do Kanady, byl plukovníkem Státní bezpečnosti.

Sešel jsem se s ním potom v hospodě na Golf Club Road a on mluvil o svých lumpárnách jako o příslovečných houskách na krámě. Poněkud mě obcházela hrůza. Uvedl se svým životním příběhem: obecní sirotek ve vesničce v Nízkých Tatrách, ve věku čtrnácti let se dal k partyzánům atd., až k rozhodujícímu obratu v nuzném, avšak heroickém životě: soudruhu, seš proletář, vstup do Strany. Tedy motivace věrohodná. Sirotek nabídku přijal, ale byl inteligentní a odněkud, snad z kostela, v něm utkvělo jakési morální residuum. V roce pokusu o kvadraturu kruhu měl toho už plné zuby a utekl do Kanady. Tam se mu dobře daří, syn i dcera vystudovali vysokou a založili rodiny, on sám se dal do podnikání a má vlastní kompany.

Oh, Canada, our home and ne zrovna native, ale přesto our land, chtělo se mi zapět v té hospodě, kde mě atypický selfmademan seznámil se svým curriculum vitae. Místo zpěvu jsem jen poslouchal, a ani po dvou hodinách jeho monologu jsem nepochopil, čeho vlastně má plné zuby. Mluvil, ne-li s nadšením, tedy aspoň se zaujetím, asi jako když mi Dr. McCormack před operací vysvětloval techniku výměny kyčelního kloubu za umělý. Jeho historiky mi zablokovaly mysl, jako se motor někdy zahltí benzínem, a uvízla mi v ní jen jedna: „...Nakonec to byla naše nejlepší agentka,“ udělal Kyselý spokojeně tečku za historií paní Kováčové, která začla tak: slavnému skladateli Septimovi zemřel jediný syn. Kyselý, přilepený na Septima služebně, a taky proto, že mu lichotily známosti se slavnými lidmi, projevil upřímnou soustrast a Septimus vzdychl: „No co. Mám ještě dva. Všichni mi neumřou.“ Zemřelý byl ovšem jedináček a Septimus byl vdovec. Přesto, že měl ještě dva, byl po smrti jednoho ze tří synů na měkko, a Kyselý služebně využil jeho žalu. Byl profík a tragédii té paní mi popsal profesionálně: „Když jsme ji konfrontovali s fakty, složila se. Ale pak byla poddajná jako vlna. Nakonec to byla naše nejlepší agentka.“ A nic. Ani stopa po nějakých plných zubech, anebo čeho že byly plné. Ty dva zbylé syny měl Septimus s manželkou svého přítele Kováče, s nímž kdysi proháněl bratislavské slečny, až ho jedna uhnala na to, nač ženské často, ne-li obvykle muže uženou. Byl z toho jediný syn, který pak zemřel, když předtím zemřela jeho matka.

Kováče neuhnala žádná, ačkoliv vedle něho byl Septimus břídil. Ilonu uhnal sám, jak se to někdy stává i největším umělcům v tom oboru, a sedm let bylo manželství bez přirozených následků. Pak se Ilona svěřila Septimovi, a z toho byli ti dva syni. Kováč byl potentní muž, jenže potenci si nedokázal spojit s neplodností, a tak neměl tušení. Jelikož Ilonu uhnal na lásku, byla jejich. „...Nakonec to byla naše nejlepší agentka. Žádná jiná nám nedodala tolik perfektních informací jako ona.“ A nic. Ani známečka něčeho, čeho by Kyselého zuby byly tak plné, že opustil málem čtvrtstaletou lukrativní kariéru a odešel do nejistoty exilu v Kanadě.

Ovšem odešel. Kyselý byl jedna ze záhad našeho pitoreskního věku. Svezl jsem ho na Bloor Street, kde měl nějaké obchodní jednání, a už jsem se s ním potom neviděl. Ke schůzce stejně došlo na základě fámou pokřivených informací a já neměl čas ani chuť řešit záhadu jeho plných zubů. Doma mi umírala žena na zoufalství.

Než jsem tu noc šel spát, a když jsem se přesvědčil, že Sidonie je už v limbu, odešel jsem po špičkách do její pracovny. Měla tam vedle word processoru úhledně narovnané své písemnosti, zatím nedokončený rukopis nového románu, přerušeny zveřejněním dokumentu pana Mrkvičky, a pod ním, jak jsem věděl, tiskovinu vhodnou pro použití v místnosti pěších výletů císaře pána. Tak se vyjádřil Sidoniin starý přítel, nyní prezident, ale třebaže byl oblíben, značná část národa s ním v tomhle bodě nesouhlasila. Sám jsem se tiskoviny štítil, a kvůli tomu, co udělala s mou ženou, jsem ji taky nenáviděl. Ignoroval jsem ji, už když vyšla a ještě jsme nevěděli, že Sidonie tam je taky. Nezajímala mě, třebaže přítelíčkové mi telefonovali, že je tam můj drahý kamarád Lester. Ta skutečnost stačila, abych k tiskovině pojal nedůvěru. Poté, co se Sidonie dozvěděla, že nebožtík Sedláček ji tam zapsal, hluboce, ač nerad, jsem o dokumentu přemýšlel.

Nikdy, ani tehdy, jsem nebyl stoupencem teorií spiknutí, oblíbených nejvíce právě mezi tou částí národa, která nesouhlasila s prezidentem. Došel jsem však k přesvědčení, jež mi celou záležitost osvětlilo. Snad to bylo osvícení shůry, nebo kvantita mých zkušeností se stranovládou, již jsem sdílel s celým národem: mnohým se ale toho osvícení nedostalo. Snad se kvantita mým nynějším usilovným přemýšlením změnila v kvalitu. Nebo prostě jsem si vzpomněl na maximum, z níž jsem jako autor detektivek mnohokrát vycházel, když jsem zmáhal nepřijemnou dřinu vymýšlení negativu zápletky, předcházející slasti psaní. Cui bono. Odpověď byla v tomhle případě jednoduchá a jednoznačná. Seznamy prospěly dělnickému hnutí, jak se tím líbivým označením kamuflovala strana.

Nenáviděl jsem ten dokument. Ale tu noc, v Sidoniině pracovně, jsem ty mizerně potištěné stránky vyhledal a udělal jsem, k čemu jsem se zatím nikdy nesnížil. Šlo však o ověření faktu, který mohl taky být jen chlubitou fantazií bývalého fízla. Zalistoval jsem v seznamu, našel jsem písmeno K. Byla tam. Takže nikoli chlubitá fantazie. Kováčová, Ilona, krycí jméno „Iločka“, narozená 19. srpna 1920 v Humpolci.

Jenže Sidonie tam byla taky, a ta - Seznam byl asi koktejl. Faktů a podfuků.

Zavřel jsem jej, položil ho pod nedokončený románový rukopis své ženy a odešel jsem spát.

Moc jsem tu noc nespál.

Kapitola třetí - ČEHO SI VŠIMLA MOJE CHYTRÁ, ALE SMUTNÁ ŽENA V COMMON ROOMU EDENVALESKÉ KOLEJE

Sidonie byla ženská bez jakékoliv androgynie, snad až na to, že na ženskou jí to někdy příliš myslelo. Ale hlavně byla všímavá.

Anglické a matematické oddělení oslavovaly konec každého semestru, jehož se ani profesori, ani studenti nemohli dočkat, na společné party v Common Roomu, protože oba departmenty byly na stejné chodbě. Manželky členů sboru přinášely na tu party americkou zvláštnost zvanou cookies, které studenty ponoukaly k podmíněnému reflexu nutkavé konzumace, protože to u nich byl návyk z mládí. Cookies byly prachobyčejné sušenky: moji soukmenovci, ze staré vlasti zmlsaní domácím vánočním pečivem a nedělní frontou na rumové řezy, by se jich ani nedotkli. Jenomže každá kuchyň má své chuťově nesdělitelné zvláštnosti a ženy profesorů cookies vlastnoručně pekly. Jo? zeptala se mě moje všímavá žena Sidonie. A proč je teda nosí v krabicích od Cakemastera?

Cakemaster byla kanadská odpověď pražskému Myšákovi, jestli se to česky dá tak říct, a zdarma nic nerozdával: člověk musel nakoupit, aby dostal škatuli s firmou. Když jsme před mnoha lety šli na naši první semestrální party, Sidonie vzala lži profesorských manželek za bernou minci a vyrobila pišingr, na nějž sehnala oplatky -- po bezvýsledném pátrání v Torontu -- až v Heidelbergu (v Ontariu). Pišingr se stal departmentální legendou, nepodmíněnou žádnými reflexy. Sidonie dost hodovala kulinařskému umění, a mimoto úspěch zalichotil jejímu vlastenectví. Vadilo jí jenom, že úspěchu dosáhla německým dortem, a tak si zvykla nosit na semestrální parties vlastnoručně upečené střídavě buchty a koláče. Ty podle receptu získaného v české vesnici Yukon v Oklahomě, kde jsme byli navštívit Sidoniinu praratu. Recept byl napsán stařenčiným třaslavým písmem a měl nadpis Bohemian Stuffed Kolache. Byly to koláče.

Večer po poslední party před Seznamy se mě doma zeptala, jestli frajer ve svetru se želvím krkem byl opravdu Dick Parnell, manžel Mary Parnellové, která si však ponechávala dívčí jméno, neboť pocházela z rodu salemských Matherů, proslulých pálením čarodějnic. Probůh, Sidonie! Snad se ti nelíbí? řekl jsem a Sidonie

pravila: „To ti Bůh řek, že se mi líbí. Jsem jenom ženská, a Parnell se musí líbit každý ženský.“ „Zabiju ho,“ řekl jsem vesele a Sidonie zeptala: „Proč bys riskoval šibenici? To udělá některá za tebe. Patrně nějaká vaše studentka.“ Šibenici bych neriskoval, protože poslední kanadský kat byl už dvacet let v penzi, když se z výčitek svědomí oběsil. Přesto jsem se zeptal: „Seš si tím jistá, Sidonie?“

„Absolutně, a aby ses uklidnil, neptala jsem se na něj proto, že bych měla sklon podlehnout jeho šarmu. Chtěla jsem vědět, jestli to je opravdu manžel profesorky Matherové, protože se pod stolem držel za ručičku s tvou žákyní jménem, tuším, Janice Whitfordová. Což manželé profesorek, myslím, normálně nedělají. Nebo ty to děláš taky?“

Řekl jsem Sidonii, že to nedělám, i když Janice Whitfordová se mi líbí. To byla pravda. Janice vynikala zrzavou hřívou, o níž každý třetí den pečoval majitel franchise Vidal Sassoon v Sandbridge Mall, takže Janice za tu svou ozdobu utrácela týdně asi dvě stovky. Nebyl to pro ni problém, neboť ve zmíněném žebříčku týdeníku Maclean's skončil její tatínek na místě sedmadvacátém. Jednou si u mě v kanceláři zapomněla módní katalog; vzal jsem jej domů Sidonii a ona v něm ležela tři dny. Je to katalog, poučila mě, který se zřejmě rozesílá pouze na velmi vybrané adresy, a Sidonie třídením studiem jeho nabídek zjistila, že nejlacinější zboží v něm byly pánské domácí trepy z krajít kůže za čtyři sta padesát dolarů, a nejdražší, dámská večerní kreace za šedesát tisíc. Co na těch šatech tolik stálo, jsem nepochopil. Snad je ušil nějaký vynálezce a měly efekt císařových nových šatů. Svěřil jsem se s hypotézou Sidonii, a ona pravila, že v tom případě je chce k Ježíšku, jenže Ježíšek jí přání nesplnil, protože příliš pila. Alespoň jsem však, díky dírám v zrzavé hlavě Janice Whitfordové, nahlédl do životního stylu padesáti nejbohatších občanů Kanady.

Potom v Praze pan Mrkvička otiskl Seznamy a Sidonie propadla trudnomyslnosti. Na semestrální party nechtěla, ale stál jsem na svém v představě, že když přijdeme mezi lidi, kteří znají jen svůj svět, Sidonie se rozveselí. Na party se však nemluvalo o ničem jiném než o tragédii, jež pár dní předtím postihla kolegyni Matherovou, a Sidonie spíš ještě zesmutněla. Chmurně se rozhlížela po shromáždění, jež bylo naoko zdrceno neštěstím v našem okruhu, ve skutečnosti bez sebe radostí, že zas jeden semestr je, jak jednou na vojně pravil seržant Krajta (ale ne o semestru), v p...

Na druhé straně stolku se Dooley, bez ohledu na teoretický smutek, vytahoval poctou, jíž se mu nedávno dostalo od nejstarší univerzity anglo-amerického světa. Na party přišel v saku z Harris tweedu, koupeném u Harrodse v Londýně, s knoflíky v podobě fotbalových míčů: myslím míčů na evropskou kopanou, ne šišatých balonů amerických hřišť. Vedle Dooleyho seděla Rosemary Quentinová, ta, co ještě nedávno utekla v slzách z jeho kanceláře. Dnes vypadala spokojeně, a dokonce se usmívala, když se Dooley nafukoval čestným doktorátem z Albionu. Taky nejevila stopy nějakých následků po nedávném promoknutí na silnici z Cresthillu, až na trochu začervenalý nos. Toho jsem si všiml, protože Quentinová byla hezká holka; jinak jsem si to odpoledne nepovšiml něčeho jiného a důležitějšího. Dooley udělal pauzu a nadmul se, aby se nadýchl, a vtom se k němu přes stůl naklonila Sidonie, vzala ho za jeden fotbalový míč a řekla: „Men!“ Dooley zůstal nadutý a Quentinka, vládnoucí obličejem schopným výrazů jak z herecké etudy, pohlédla překvapeně na Sidonii. Jala mě obava týkající se procenta alkoholu v krvi mé ženy, ale v nastalém tichu Sidonie pouze škulbla Dooleyho knoflíkem a ten jí bez viditelné námahy zůstal v ruce. „Měl ho viset na niti,“ řekla mi potom doma a já, autor detektivek, jsem se jako mnohokrát předtím zastyděl za svou nevšímavost ke všemu, co nesouviselo s mladými osobami opačného pohlaví. „Zřejmě si ho přišíval sám,“ pravila Sidonie. „Inu chlap,“ a chopila se plné lahve whisky, kterou před odjezdem na party sotva načala. Pokusil jsem se zabránit jí v sosákování, jak tomu neologicky říkala, ale odbyla mě větou „Nech mě bejt!“ a odešla do své pracovny. Kdysi tam napsala krásný román; od Seznamů však v pracovně pouze pila. A já propadal zoufalství, neboť její zoufalství jsem měl na svědomí já.

* * *

Hned jak odešla na druhou schůzku s tzv. Sedláčkem, došlo mi, že moje rada byla ryzí blbost. Co jiného mohla být. Ve spárech střídavého pomínutí z té blbosti jsem si ani nedal dohromady Sedláčka se svým nepřítel davným pokusem Sidonii pomoci; až později, po mnohém přemítání. Jenže Sedláček se potřetí už neobjevil. Blbost mi pořád zatemňovala malé šedé buňky a napadlo mi, že ze Sidoniiny písemností vyrozuměl, že za ni žádnou pochvalu nesklidí. Zanedlouho jsem však jeho nezájem o mou ženu připsal na vrub modliteb, jimiž jsem obtěžoval Pána boha u Panny Marie Sněžné. Sidonie totiž objevila stručnou zprávičku v Černé kronice -- což byla jediná úlitba senzacechtivosti čtenářů socialistického denního tisku, s titulkem „Tragédie na silnici“. Uvádělo se tam, že pětadvacetiletý Milan Nápravník nezvládl na pelhřimovské silnici svůj motocykl západní výroby, porazil a na místě usmrtil dvanáctiletou X. Y., sám najel na patník a po převozu do okresní nemocnice v Pelhřimově skončil. Sedláčka, jenž se už čtrnáct dní neozval, ačkoliv předtím Sidonii zval na výlet na svém bavoráku, jsem si s Milanem Nápravníkem tenkrát dohromady dal. „Ale on se přeci jmenuje Sedláček,“ namítla Sidonie, která tehdy ještě nebyla tak moudrá nebo spíš tak zkušená jako později, a tak jsem ji poučil, že „Sedláček“ je jedno z generických jmen agentů StB. Zbožné přání se mi potvrdilo: Sedláček se neozval ani o dvou měsících. Oddechli jsme si, a protože na všechno špatné se snadno zapomíná, pustili jsme epizodu se Sidoniinou písemností z hlavy.

Jenomže ještě před skolem na pelhřimovské silnici stačil Sedláček, ve funkci řídicího orgánu, Sidonii zaregistrovat a o té funkci ani o té registraci jsme nevěděli. Dozvěděli jsme se to až o čtyřicet let později z časopisu Zničte komunismus! pana Mrkvičky.

* * *

Od nepřijemnosti se Sedláčkem jsem už nikdy neměl s policií co dělat, až teprve v Edenvaleské koleji, když si můj kurs o tvůrčím psaní detektivek vybrala seržantka Sayersová. A ta se dva dny po vraždě Dicka Parnella objevila v mé kanceláři.

Byl jsem o případu dost podrobně informován z místního i provinčního tisku, neboť vražda na kampuse je vždycky zajímavá a na rozdíl od pražské Černé kroniky před málem půl stoletím, mississaugští reportéři se neomezovali na tři řádečky. Ono taky, pokud by některý nedokázal napsat o mordu na místním kampuse víc než tři řádečky, mohl se s džobem rozloučit. Takže jsem věděl, že Parnella vrah uškrtil, patrně nylonovou šňůrou, v pracovně jeho manželky; že manželka tu noc dlela na chatě na Simcoe Lake, a má tedy alibi; a že policie vyšetřuje několik podezřelých. Z campusové grapewine jsem zase znal identitu aspoň jednoho podezřelého: ožraly Kellyho, profesora psychologie, jehož nějaký kolegáček práskl, že ve Fakultním klubu, ve stavu zvaném under the influence, prohlašoval, že Parnella vlastnoručně uškrtil, protože mu svedl manželku. Nyní jsem se od seržantky dozvídal další podrobnosti.

„Poslyšte, slečno Sayersová,“ přerušil jsem tok výřečnosti své mírně obézní studentky, „snad byste mi takové věci neměla říkat. V novinách o tom ještě nepíší. Dokud se to neobjeví v tisku--“ „Normálně bych vás o tom informovat nesměla, pane profesore,“ pravila seržantka a pohlédla na mě přimhouřenýma očima, „ale napadlo mě, víte, že bych místo té zamčené místnosti -- to je stejně strašná abstrakce, ne? Ten Strejček Abner a puška, která vstřelí, protože--,“ převyprávěla mi obsah klasické povídky o zbožném šamusovi, kde do místnosti zamčené zevnitř pronikne Hospodin v podobě slunečních paprsků a zapálí rozbušku zbraně, jež se tak stane nástrojem Jeho trestu. „Radši bych se pokusila o něco na způsob Záhady Marie Rogetové, jestli víte, co myslím.“ Věděl jsem, co myslí, a posedla mě zvědavost. „Seminární povídky se stejně nikde neuvěřejňují--,“ dodala. „Takže chcete zpracovat skutečnou vraždu do povídky. Jako Poe.“ „Ano,“ pravila Sayersová. „A pokusím se najít vraha dřív, než na to přijde kapitán Bayter. Jako Poe. Zatím nejdůležitější stopu jsem stejně objevila já.“

Kapitán Baxter byl její šéf a stop bylo dost málo. V plechové skříni na kartotéku byla jedna zásuvka povytažená a složky vevnitř otevřené na svazku nadepsaném Pasternak, Mortimer. Někdo se v ní zřejmě hrabal a v mezeře před svazkem Mortimera Pasternaka našla seržantka kousek odloupeného laku na nehty. Usoudila, že jej tam zanechal někdo, kdo se tu noc v hitchcockovské vile profesorky Matherové patrně sešel s jejím manželem. Z dlaně uškrčeného, poněkud pootevřeného, vytáhla seržantka knoflík, jaké se přišívají na tweedová saka. Význam laku na nehty kapitán Baxter okamžitě zlehčil: Parnella vrah uškrtil a k tomu je třeba značná síla, již těžko předpokládat u majitelky laku. Za druhou stopu kapitán Bayter seržantku pochválil: vraždil muž v tweedovém saku.

O knoflíku, který z takového saka utrhla Sidonie, jsem seržantce neřekl. Byl jsem zvědav, jestli na to přijde sama.

Kapitán ponechal význam kartotéční skříně zatím otevřený. Když se od profesorky Matherové dozvěděl, že skříň často sama zapomínala zavřít a že po vraždě zkontrolovala důležité listiny v kartotéce, a žádná nechyběla, vyloučil i tuhle stopu.

Kapitola čtvrtá - JAK JSEM SELHAL, KDYŽ BYLA SIDONIE V UZKÝCH

V zemi, kde jsme žili předtím, jsme já i Sidonie měli maléry, jaké v zemi, kde jsme žili nyní, lidé neznali, a proto je nezajímaly. Totiž: když o takových malérech člověk promluvil na party, přítomní zájem projeví, ale ten byl asi tak opravdový jako zájem, s nímž jsem já na téže party vyslechl zprávu, že v letošním Super Bowl zvítězili Baltimore Oriols nebo někdo takový. A naše maléry? Já jsem napsal román a Sidonii odjel tatínek do Ameriky. Román na příkaz ÚV strany propadl u kritiky a Sidonii tatínek vycestoval bez povolení. Pro mě měl poklesek následky celkem snesitelné -- degradovali mě ze zástupce šéfredaktora dvouměsíčníku Literatura v zahraničí na pomocného redaktora v angloamerickém oddělení a celkem značně mi snížili plat. Sidonii, která byla zpěvačkou ve státním souboru Sedmikrása, přestali pouštět do ciziny.

Zájezdy do ciziny byly hlavním raison d'être souboru Sedmikrása. Byl to podnik exportní a Sidonie byla mladá a jako všechny mladé holky v té zemi, odkud vyjet vůbec nebyla záležitostí cestovního pasu, toužila po cestování do ciziny. V době, kdy soubor cestoval do ciziny, držela však Sidonie, následkem poklesku jejího tatka, službu v kanceláři, kde s výjezdem do ciziny všechna činnost ustala.

Podobná nečinná zaměstnání mělo v té zemi mnoho lidí -- můj líný bratranec Arnošt Lustig například, sekretář okresního výboru de iure existující Socialistické strany -- jenže takoví lidé nastoupili do takových zaměstnání

s vědomím, že tam nebudou nic dělat. Sidonie se stala zpěvačkou v Sedmikráse nikoli z lenosti, jako bratránek Arnošt, nýbrž jednak proto, že někdo musel živit nezletilou sestru a matku, která jako manželka amerického rezidenta byla nezaměstnatelná, jednak proto, že chtěla cestovat do ciziny. O cestu do ciziny se pokusil i její starší bratr, rovněž bez povolení, takže dostal patnáct let a Sidonii přitížil. Mimoto na rozdíl od jiných podobných placených nezaměstnaných, které jejich nečinnost neohrožovala, Sidonii hrozilo, že jako nevyužitá síla, navíc špatného třídního původu, dostane vyhazov. A tak jsem se z blbosti zachoval dle rady líného bratrance Arnošta, o němž se říkalo, že se v tlačenici té země vyzná -- což se jeho velmi dobře placená nezaměstnanost zdála potvrzovat -- zašel jsem na Vnitro a požádal o rozhovor se soudruhem, jenž má na starosti Sedmikrásu. Tomu jsem chtěl vysvětlit, že to se Sidoniiným třídním původem je omyl.

* * *

Už před Arnoštovou pitomou radou jsem uvažoval o románu o životě své ženy, který bych napsal s úmyslem nikoli literárním, ale abych jí kádrově pomohl. Tatínek v Americe a bratr v base jí totiž změnili vzorný proletářský původ na de iure buržoazní, a ten přispíval k jejím malérům. Měl to být dickensovský román o tom, jak se za Velké světové hospodářské krize narodila v hodinovém hotelu, protože nezaměstnaného tatínka z bytu soudně vystěhovali. Do toho jsem chtěl zamontovat dickensovské figurky s funkcí humorného odlehčení: dědečka horníka, jenž se živil špekem a rumem a ve třiceti zemřel na cirrhózu jater, takže Sidoniina matka Evženie osiřela v šesti letech; babičku sociálně demokratickou sufražetku (komunistická strana ještě neexistovala, takže sociální demokrati se nepočítali za sociální fašisty), která na schůze strany vodila svých sedm dětí, aby si opatřila klaku, atp.

Z románu -- jako z mnoha mých románových úmyslů -- zbyla nakonec jen povídka a cenzura ji zabavila pro nedostatek marxistického přístupu. Povídka začínala větou: „Můj malér je, že jsem buržoazního původu. Kdysi to bývalo terno, jenže tenkrát já buržoazního původu ještě nebyla.“ Cenzor mi vysvětlil, že podle marxleninského učení je třídní původ neměnná konstanta a doporučil mi prostudovat Engelsův spis O původu rodiny.

Na Ministerstvu vnitra se mi dostalo podobné lekce: soudruhovi, jenž mi dost znechuceně nebo snad zachmuřeně naslouchal, jsem přednesl story o životě své ženy, doma do detailů namemorovanou, včetně nepřijetí do obecné školy pro těžkou podvyživenost a otcovy dlouholeté nezaměstnanosti, která skončila tím, že ho zašilo gestapo. Prostě nanášel jsem před estébákem tlusté vrstvy naprosto módních barev štětcem přímo sorealistickým, a když mi došel dech, pravil příslušník „Mno,“ před sebou na stole otevřel fascikl, kde měl cosi založeno ukazováčkem, a zeptal se mě: „Skončil jste, soudruhu?“ „Ne docela,“ pokusil jsem se ho umlčet, ale soudruh jel ukazováčkem po nějakých řádkách, zastavil se a položil mi další otázku: „Jak ale potom vysvětlíte, že matka vaší manželky, údajně hornická dcerka, dne dvanáctého května devatenáct set padesát čtyři v prodejně Masna v Karlínské ulici číslo třicet sedm prohlásila, že soudruh prezident je vůl?“ To vysvětlit nešlo. Nemohl jsem říct, že Sidoniina matka má pravdu.

Sidonie dále úřadovala v zavřené kanceláři, a pak se objevil Sedláček. Se svým marxistickým selháním na cenzuře a na Vnitru jsem si to tenkrát nedal dohromady.

* * *

Ve vylidněné kafetérii jsem pozdě odpoledne zastihl seržantku Sayersovou ve hnědé studovně nebo jak zní český idiom. Koukala se nezaostřenýma očima na televizní obrazovku, co chvíli propukající v protivný smích, a já si pomyslel, že je smutná, protože se jí zatím nepodařilo chytit vraha nebožtíka Parnella. Jako obvykle jsem byl vedle.

„Pamatujete se, jak vypadala Oprah ještě před měsícem?“ otočila se ke mně se smutkem v očích, které se po mém příchodu zaostřily.

„Kdo?“

„Oprah.“

Žádná studentka tak zvláštního jména se mi nevybavila v mysli, a seržantka místo odpovědi ukázala na obrazovku. Na ní se pěkná černoška vyptávala dvojice opačného pohlaví na nějaké pohlavní důvěrnosti. Došlo mi, že jsem byl opět jednou přistižen při televizní negramotnosti.

„Jako já!“ pravila seržantka tragicky a v očích, které nešly popsat jako velké, se jí zatřpytily slzy. „A jsem už tři měsíce na slimfastové dietě jako ona.“

Sjel jsem pohledem z černošky na seržantku, ta mezitím vstala a otočila se ke mně en face. Byla stejná jako vždycky od chvíle, kdy se poprvé objevila v mém semináři, a ve stejných džínsech fest na tělo. Měla evidentně poněkud nad váhu. V jejích očích asi ne poněkud, když z toho byla tak smutná.

„Nevidím rozdíl mezi váma a tou--“ pohlédl jsem na obrazovku, „--Operou.“

„Oprah,“ opravila mě trpce. „Já vím, že vy jste hodný, ale nemusíte mi lhát. Mně je jasné, že vypadám jako hroch.“

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.